

jlarkomçar a.s.s.r. apsnə

~~A6x23 $\frac{5}{67}$~~

P15569

**aşkol aqnə aqulıtura-massaṭ
uəsura**

==

arphənttəṭra

31.12.85.015

„Культурно-массовая работа в школе“

aşkol aqnə akulitura—massaŕ uəsura.

axuəykua rəynaueçqa akulitura—massaŕ uəsura, iaznar-haueit, eiçnaxueit axuəykua rkulituraŕ-politika dərri, ari axuə-ykua apsabarar-çara-dərri rətaua (ximia, fizika uha-dərrakua), aŕexnika rərdərraŕə irəcxraaua, axuəykua rguabziara uəskua, akulituraŕ hasabla raazara uəskua uha zeionaqam ala eiŕkaaua aşkol auəs zeionaqam ala afakuərgələra uəs azə akuparaqnə acxəraara dəu qanaçoiŕ.

aşkol, axuəykua raazara uəskuei, açara-dərri rətarei kuna-gala rəmyapagarazə zeionaqam ala aŕeiŕnaçaaroup-axuəykua rəbŕara akulitura-massaŕ uəsura, uaha ataxəmkua eiçnaxŕarə, ifakunargələraŕa.

akulitura-massaŕ uəsura aşkol aqnə aiŕkaara uəs fatakuənə ipxiazoup:

1) amassaŕ akulitura-politikaŕ, aiŕkaaraŕ uha uəsurakua rəla es-xuəms, məşkə axuəykua rzə apsfara mşə fakuərgəla-ŕəup;

2) aklubkuei, akruzokkuei ruəsura eiçəxŕəup axuəykua antajəu asaatkua irəkuərŕanə; abri aŕə xahərŕəia ikupaŕəup, zeionaqam ala ifakugələkuou, eiŕkaakuou aşkolkuu rŕə aşkol klubkuu rəqaçara.

aşkol iftnaxua açara-aaləxrar azeipş plan aŕə çkia eilə-r-ganə iarbaŕəup akulitura-massaŕ uəskuagiə.

aşkol aqnə akulitura-massaŕ uəsura myapagarazə zeionaqam aŕarşŕə pparakua.

alagarta şkol aqnə.

alagarta şkol aqnə eharəx xəzzərəltŕəu amassaŕ uəsura pparakua rakup. akruzokkua, abrigadakua reiŕkaara uha, ubas agiərŕgiə. fakudərgəlaueit, eidərçəueit ŕhara kjaŕla iarbanzaa-lakı dçak, uəsk anagzarazə (iaagar uajə ƣarşŕəəs, guəryək axuəykua iakurkəit axuəy ŭəŕəmtan (детский утренник) aiŕka-ara, art ifakudərgəloiŕ anəha myapagfa ahasab, art iqar-çoiŕ „amat“-ha izəftou akianqa ajyan xaçarala pxia izgə-laua-ha).

abas ahasab ala alagarta şkolaqnə iqazaroup:

aŕexnika uəs aqnə.

axuəykua açara ianaŕəm, iantəŕəu asaatkua rzə aamtala auəsurtə uada aqnə axuəykua auəs dərüəra (akiaadəi, auəstaga maŕaxukuei auəs rəduələra, axumargakua, ahair matkuu uha rəqaçara, axuəykua rdə duə aibətəra, aiŕkaara.

2. məzkaxiə massapıəsk iadamzargiə, iəkuğəlamkua iqaqlaroup (apəlarakua reimdara-xuməfıxa, ahair matkua reiclarbra, ubas agiərtgiə).

aibafraƣ-fizkuliƣura uəsura aqnə:

afizkuliƣuraƣ-də (axumarrakua, ampəlasra uha, ubas agiərtgiə).

2. afizkuliƣuzariadka—„afizkuliƣminuƣka“—axəbra aqnə.

3. aƣaraan apsfara aamtakua rzəi (перемѐна) axuəƣkua antəjəu aamtakua rzəi axumarrakua rəmyapagara (подвижные) (настољные).

4. məzkə ala 2-nƣ ireiƣamkua amassap uəsurakua, pqaarakua rəmyapagara (iahhap uajə, amassa-fizkuliƣuraƣ xumarra-kua rəmyapagara).

ekskursiaƣ uəsura aqnə:

aşkol aqnə aguəpkua iəqou egia ianeiƣaxa məzkə axiə znək aekskursia dərqaƣaƣəup (rxə zdərƣaz azauad-axi, ma afab-rikaxi, akolxoz-axi, poliƣexnikaƣ muzei-axi, apsabara guatarap ekskursiakua, ar-qapı xutakua-şefəs izmou raxi aekskursia qa-ƣara, ubas agiərtgiə).

internacionalƣəi adinxəƣara—rzrei uəskua rəqnə:

1. anjadara rsoveƣ (C. B. B.), moƣr uha aiyəzara guəpkua reiƣkaara.

2. aproekciaƣ-fonar-xƣajara, art rdərra iaƣanəkəşa alitəra-ƣura rzapxiara („adinxəƣara hzakupauazei hara“, „akapitalist ƣəlakua rəqnə axuəƣkua rəpstazafouzei“. „milatəs iəqou zegiə neiləmxda rxuəƣkua e. s. s. respublika aqnə irəpstazafouzei“ ubas agiərtgiə).

aıquəi agazetəi auəs rəduəlara aqnə:

1. abiblioteka, mamzargiə peredvizka-ha izəıtu.

2. massala auəs rəduəlara aıquəi agazetəi. ajabƣhara mya-pagara, aproekciaƣ fonarla apxiara, abibliotekaƣ xumarrakua rəmyapagara.

3. atzamcəgazet.

asaxia kuərgəlara uəskua rəqnə:

1. axuəƣkua rəlaħarakua.

2. məzkə-axiə utrennikk iadamzargiə amyapagara.

3. znək iadamzargiə məzkə-axiə axuəƣkua-rƣeatr-kuərgəla-rakua rbara kollektivla, mamzargiə axuəƣkua rkino (ari axiəqou atəp aqnə).

afabrikaƣ-zauad semiletƣakua ƣarala dərrala irzaaiguaxa-cəpxiəza, aklas eiƣbərakua rəqnə 4 guəpk rƣə iƣakuou axuəƣkua rəusura eha-eha ixiantaxalaroup akruzokkua, abrigadakua, zeıuəxkə utaxəu amassap uəsurakua.

f. z. s-kuei akolxoz-φar rəşkolxua rəqnəi.

1. akruzokkua rset: elektro-radio-avto-traktorr-avio, aximik φarakua, apəfara zmou φarakua, uha akruzokkua.

2. məzqaxiə znək eiçamkua amassar uəsura myapagara (atəxnika-φəcr-xuəlbəφxa, arφəlara-xuməφxa, aoiy-uəsujel axuəykuei reidkəla aroiouarazə, adoprizivnikja rəcjajara ačara-dərrei, atəxnika φəiarei ačəxurən anagzara dəukua iəqarçaz acpəla, model qaçarala aiclabra uha, ubas ağıərtgiə).

3. avtodor aiyəzara guəpkua.

4. aşkolxua rəqnə, aaləxərtə dəukua rəqnə, akolxozkua, asovxozkua, amafəna-traktorr ştanciakua rəqnə—axuəykua rtexnikə ştanciakua reiφkaara, iara ubas axuəykua rkətnaxarə ştanciakua reiçəxra, rəqaçara.

aibafra-fizika uəsura aqnə:

1. afizkulitərar-də asport xumargakua, asport-bza xumargakua uha amanə (voleibol, basketbol, gorodki-ha izəftakuou, uha ubas ağıərtgiə).

2. afizkulit-zariadka.

3. afizkulitərar kruzok.

4. osoaviaxim-ha izəftou aiyəzara-φa, aibafra kruzokkua, aqamandakua uha ubas ağıərtgiə: axəsra kruzok. (iaxialsaua atəpan eiφkaarəur tır-ha uərsəbzəfəla izəftou axəsərtə, uəs akuəmkua tır aqaçara atəp ialnamdozar, aaigua-səigua tır zmou şkol əqazar iaφcaalarəur: iara ubas aşkolgiə əqamzar aaigua-səigua (atır zmou) ma əəgləxərtək qalap. əjak ala tır-ha izəftou axəsərtə iaφcaalarəur. axuəykua axəsra dərçarazə, rarfcəlarazə.

ahair-ximika xiyara kəmanda, aibafra-sanitərar druzina, aibafra-mişənt brigadala (amşəntəku iazaaiguakuou araionkua rəqnəi, abəoiuaza zmou akalakikua rəpəi).

5. amassar pəarakua, uəsuerakua (iahhəp: afizkulitərar uəsurala aiclabra məş nəha, aibafra pəoxod, amassar-eibafra xumarra, ubas ağıərtgiə).

ekşkursia uəsura aqnə:

1. anjadara r'sovetəi, mopr'əi ryəzara guəp φakua.

2. anjadaraa r'kruzok.

3. aproekciərar fonar ala, aituə-pxiara oiouualə uha məşkə-axiə znək eiçamkua aiφjajara myapagara aşkol-ykuənja zegiə rzə: ari aiφjajara anjadara zçaarakua reilərkaara iazkəzarəup.

4. milat-la eiua-eiřəm axuəykua reidkəlara aroiouarazə oxənla, xuməφxala axumarrakua rəmyapagara.

aituəi agazetəi auəs rəduəlara.

1. abibliotəkəi, peredvizka-ha izəftouəi.

2. alitəratərar xuməφxakuei, adisputkuei.

3. atzəmc-gazeta.

asaxia-yəratə uəsura aqnə:

1. akruzokkua: izo, muzo, agazet bza (живая газета) dram-kruzokkua, uha ubas agiərtgiə.

2. kvartalk azə utrennikk ieiçamkua aqaçara.

3. məzkə-axiə znək ieiçamkua axuəykua rkino, kollektivla dərbəra (akalakı şkolkua rəpə).

məzkə-axiə iagia ianeičaxa uezgiə-uezgiə massa uəsura k amyapagara (iahar, uajə: adoklad, aifajara, avistavka, agitkuərgəlara, (agitnostanovka) axuəykua rtaaja akommunist r hasabla aazara zçaarakua reilərkaara azə.

haras iataxəuzəi, ari zəgiə ƣarpsəup, mya-kuçagoup. ari zəgiə psaxxalaroup aƣanraalaua araiə nxała—nçəfala aqazlei, aşkol zguəlakəu aqajlar rənxamyəi.

ari zəzhəu abri oup: raion-çəpxiəza ialxəzaroup, ipşaazaroup, ari araiənzlaqou ianaalaşa, iaçanakəşa auəsura hasabkua.

aşkol ztagəlou aamta, aşkol akuşa-məkuşa iəqou aqazla ianaalanə ipsaxxalaroup ari aminimumgiə. şkolk abaza-oruəua (auəsurtaklub, aynə-pxiarta) axəbra rxəlara azə, uha, ubas içagiə amaxukua reidgalara uəs aqnə acxəraara alşara amanə iəqoup. agiərt aşkolkua urəxuapşər, ari eips abaza zmakuamgiə rxəpxiəzara mayəm. şkolk ialşoit, ma aagləxərtak-(şef), ma axuəyka r'texnika r stanciak axiə iacxəraakzanə atexnika r kruzokkua eiƣnakaar, ruəsura eiçnaxər. dəƣa şkolk uazəpşər ari aqaçara, rərƣiara akər aamtaza iadxaloit.

ari zəzhə, iarban raion aqnəu aminimum xuqə-xuqla aşkol ialialagala rəu.

xəxi işahhauaz eips, rapxiəza irgəlanə, axuəykua rəpsəlara mşə ləkuərgəla rəup: axuəykua rəpsəlara mşə afakuərgəlara azə aşkol axə ianarxuaroup: auəsurtaklub aynə-pxiarta, zakt, aşkol —internat (ari axiəqou) ubas agiərtgiə.

axa ari macara azxom iarbanzaalakı aşkol dəukua ireiəuə raxi, iara ubas rapxiə irgəlanə „opornaia-şkola“-ha urəs bəzla iəzəstakuəu aşkolkua raxi uha irəmazaroup rxəpə uəsurtaklubkua. art auəsurtaklubkua rəla aşkol ialşoit apsfara mşkua rzə mou, abjaapnə axuəykua apsfara aamta anrəmogio. kultura-massat uəsura kua zeionaqam ala eiƣkaanə rəmyapagara.

jlara rəƣcaara.

aşkoləi aaləxərte (akolxoz) adogovor eimərdakuəua irnəlaroup, akultura-massat uəsura kua. aşkol aganaxi ala axə iadnaçaroup: ari aaləxərta iacrahou axuəykua rəmaçuəra, raazara amassat uəsurala, auəsujəi akolxozaai rkultura r qazara zeionaqam ala afakuərgəlara azə, rəbzazara aiərtə azə akupara uəs aƣalarxura; aagləxərta (akolxoz) agauaxi ala, axə iadnaçaroup akultura-massat uəsura kua, axuəykua rəbjara atexnika r propaganda amyapagarei ubas, agiərt auəs nagzərkua iəkuğəlakuo rəmyapagara acxəraara bzia aztaşa akultarmecəi

ainqnər-texnikat m yə i. iara ubas acxəraara aztaşa atexnikat kruzokkua reiƣkaara art akruzokkua ruəsurtatəp rətara iacklapşəša, auəsurtat klub, aynə-pxiarta uha rƣə axuəyƣkua rəbƣara auəsura aamta pjanə ifakuərgəlatəup. aškol akulitura-massat uəsura azə xaz-ƣəda apara itaƣara.

auəs anapxgara tara.

akulitura-massat uəsura aiƣkaara idlaroup arƣayƣa raxi azə.

akulitura-massat uəsura eiƣkaayə iuəsura zegiə myapei-galaroup aškol aktiviə apioner-organizaciei rəla (akulitura massat uəsura, azə abrigadakua rərfəiara).

akulitura-massat uəsura eiƣkaayə apioner-organizacia ilarxunə aškol akulitura-massat uəsura aplan itəixəroup, ari auəs amyapagara ialairxueit arƣayƣa (akruzokkua anap-təxgarazə, aekškursia myapagarazə), abaja anaja-ktiv (родительский актив), akulit-armeeczja, aagləxərtə-qazaja-aşei (aagləxərtə akulit-politsovet ala, aguapxarat guəp (добровольные общества) ia-ƣeiƣakua rəla atəx-kruzokkua anapxgara rətara, apsfara mškua rzə aƣayƣa rəbƣara axələpşra eiƣkaara, ekškursia qəƣara, ari ialaxu jlar-aktiv rəbƣara ibtaməzsaƣua instruktəz myapagara, auəs eicuəra aplan azə uha zegiə rzə ajajara qəƣatəup axuəyƣkua rkulit-massat uəshartakua rəqnə '(apioner-klub, axuəyƣkua r'texnikat-kət-nxara ştancia, axuəyƣkua rkino, ateatr, ubas iƣagiə agiərtgiə), auəsurtat klub aqnə (aynə-pxiarta-qnə).

. apara (средства)

akulitura massat uəsura iataxxaşa apara (akulitura-massat uəsura eiƣkaayə ikuzua axarq, akruzokkua napxgara rəzrtəua irəkuza axarq, aiƣuə-matəakua, auəsuga-matəakua uha irəkuza) ialƣueit aguapxarat guəpkuei (добровольные общества osoaviaxim, avtodor, „овладение техникой“ uha ubas agiərtgiə) iourəƣua-assignovƣakua.

auəsura-uƣot qəƣara.

aškol akulitura-massat uəsura uƣot qəƣara-forma:

1. akulitura-massat uəsura eiƣkaayə idnevnik.
2. akulitura-massat uəsura azə aƣayƣa raxi ialəxəu abrigadakua r'dnevnik.
3. auəsura amyasfa, acafa aškol tzamc gazeta anƣara.
4. akulitura-massat uəsura kƣəyra (уролок) aškol aqnə.
5. axuəyƣkua rərfəiamtei, rəqəƣamtei rəla avistəvka eiƣkaara.

172